

De noodzaak voor een minimumprijs op melk

Enquête onder 2.193 melkveehouders

23 januari 2017

milieudefensie
anders kijken, anders kiezen

Inhoudsopgave

Conclusie	
Samenvatting en aanbevelingen	3
1. Analyse enquête resultaten	6
2. Knelpunten duurzame melkveehouderij	10
3. Noodzaak minimumprijs melk	12
4. Aanbevelingen ketenpartijen	13
5. Aanbevelingen overheid	15
Bijlagen	
1. Voetnoten en literatuur	17
2. Tabellenrapport enquête	18
3. Aanvullende resultaten	21
4. Manifest minimumprijs melk	32

Conclusie

Samenvatting en aanbevelingen

Melkveehouders krijgen al jaren een prijs voor hun melk die ver onder de kostprijs ligt. Die kostprijs is 37-45 cent/kg, afhankelijk van de berekeningswijze. Dit is duidelijk geen duurzame situatie en leidt onherroepelijk tot problemen zoals milieuvervuiling, schaalvergroting, intensivering en het opvoeren melkproductie per koe. Daarom hebben Milieudefensie en GRONDig, de belangenorganisatie voor grondgebonden melkveehouders, een enquête gehouden onder alle Nederlandse melkveehouders over de wenselijkheid van een hogere melkprijs gekoppeld aan duurzaamheidseisen en grondgebondenheid.

Dit representatieve onderzoek door *Prosu Data-based Marketing* in opdracht van Milieudefensie en Netwerk GRONDig is beantwoord door 2193 melkveehouders. Dat is ruim 12% van het totaal aantal Nederlandse melkveehouders. Uit het onderzoek blijkt dat 2/3 van Nederlandse melkveehouders een minimum melkprijs wil op basis van tenminste de kritieke melkprijs (ca. 37 cent/kg; gemiddelde Rabobank/ABN). Een meerderheid van 67% wil melk leveren aan zuivelbedrijven en supermarkten met een aantal bovenwettelijke duurzaamheidseisen, mits daar 4 cent/kg melk extra voor wordt betaald, gekoppeld aan bovengenoemde minimumprijs van 37 cent/kg. In totaal is dat dus een melkprijs van minimaal 41 cent/kg. Een minimumprijs wil niet zeggen een maximumprijs. Als de melkprijzen door krapte in de markt stijgen tot boven

de minimumprijs, zou de meerprijs van 4 cent/kg melk voor duurzaamheid daarboven op komen. Op dit moment (januari 2017) krijgen melkveehouders ca. 30 cent/kg voor hun melk bij FrieslandCampina, de marktleider in Nederland. In 2016 was dit maandenlang ca. 25 cent/kg.

- De bovenwettelijke duurzaamheidseisen in de enquête zijn:
1. Grondgebondenheid 2,25 gve/ha voedergrassen incl. jongvee. Dit zijn ongeveer twee koeien per hectare
 2. Weidevogelbeheer in de vorm van minstens 10% kruidenrijk grasland en een latere maaidatum
 3. Duurzaam gecertificeerde niet-GMO-soja en overig krachtvoer uit geografisch Europa
 4. Weidegang voor koeien
 5. Een minimumprijs, oftewel een garantieprijs, om te voorkomen dat onder de kostprijs melk geleverd moet worden. Dit is de fair trade prijs voor boeren.

Ruim tweederde van de melkveehouders is bereid deze 'duurzame melk' te leveren aan de zuivelafnemers indien zij een meerprijs krijgen van 4 cent/kg bovenop de prijs voor gangbare melk. Daarbij geldt een garantieprijs ter hoogte van de gemiddelde kritieke melkprijs van 37 cent/kg melk, die Rabobank en ABN-Amro hanteren. De kritieke melkprijs wordt jaarlijks door deze banken berekend. Dit is de prijs die melkveehouders minimaal nodig hebben om lopende rekeningen te kunnen betalen. In deze prijs zijn nog niet de vergoedingen voor arbeid en pensioen meegenomen. Zo'n 32% van de melkveehouders is niet bereid de duurzaamheidsprestaties te leveren bij genoemde garantie- en meerprijzen.

Milieudefensie maakt zich daarom hard richting supermarkten en zuivelbedrijven dat genoemde garantie- en meerprijzen aan melkveehouders worden uitbetaald zodat de melk, kaas en toetjes in Nederlandse supermarkten in 2017 (uiterlijk 2018) veel duurzamer worden. Voor Milieudefensie is duurzaamheid aandacht voor people, planet en profit. Die laatste 'P' lijkt bij de melkveehouderij helemaal vergeten te worden door supermarkten en zuivelbedrijven die werkzaam zijn in het initiatief Duurzame Zuivelketen. Melkveehouders zijn jarenlang gedwongen om onder hun kostprijs te leveren in deze zogenaamde duurzame zuivelketen. Volgens diverse onderzoeken is de kostprijs van melk in Nederland ten minste 41,40 cent/kg melk¹.

Ook de Dutch Dairymen Board publiceert rapporten over de kostprijs van Nederlandse melk en komt uit op 45 cent/kg.

In het buitenland is al eerder strijd gevoerd over een minimumprijs voor melk voor melkveehouders. Zo betalen Britse supermarkten melkveehouders na acties in supermarkten een hogere melkprijs. Tesco betaalt zelfs een meerprijs rechtstreeks aan melkveehouders zonder tussenkomst van de zuivelfabriek.

Box 1: in 2015 voerden Britse melkveehouders succesvol actie voor een minimumprijs op melk, verkocht in supermarkten; Tesco, Sainsbury's, Waitrose and Marks and Spencer betaalden de hoogste melkprijs: 30 Pence (zomer 2015 was dat gelijk aan ongeveer 42 cent/kg).

The Telegraph

Britse supermarkten zijn al overstag

In het buitenland is al eerder strijd gevoerd over een minimum melkprijs voor melkveehouders. Zo betalen Britse supermarkten melkveehouders na acties in supermarkten een hogere melkprijs. Tesco betaalt zelfs een meerprijs rechtstreeks aan melkveehouders zonder tussenkomst van de zuivelfabriek.

Zie <http://bit.ly/artikel-tesco>

Box 1

Uit het enquête-onderzoek blijkt ook dat een meerderheid van de melkveehouders voorstander is van twee gescheiden melkstromen in Nederland. Een stroom met melk van intensieve melkveehouders voor de export en een stroom melk die voldoet aan de bovengenoemde duurzaamheidseisen (verplichte weidegang, grondgebondenheid, duurzaam Europese soja en kruidenrijk grasland op elk bedrijf). Bijna de helft van de melkveehouders is hier voorstander van, 39% is geen voorstander en 12% weet het niet. Momenteel zijn er drie gescheiden melkstromen in Nederland:

1. Gangbare melk, grotendeels voor de export
2. Gangbare weidemelk/zuivel, grotendeels voor Nederlandse supermarkten²
3. Biologische melk, zowel voor binnen- als buitenland, controle SKAL

De helft van de melkveehouders wil dus dat de gescheiden verwerkte stroom weidemelk wordt aangevuld met overige duurzaamheidseisen, bv. Weidezuivel+. Dit sluit ook aan op de ontwikkeling van een keurmerk *Beter Leven Zuivel* door Dierenbescherming, Natuur en Milieu en de Vogelbescherming, in navolging van het succesvolle keurmerk *Beter Leven Vlees* met 1, 2 of 3 sterren. De conceptcriteria voor *Beter Leven Zuivel* worden naar verwachting in het voorjaar van 2017 gepubliceerd.

Melkveehouders die nog niet grondgebonden zijn, zijn deels bereid (30%) om grondgebonden te worden als zij hiervoor 2 of 3 cent/kg meer krijgen (resp. 29% en 55% van de potentiële omschakelaars geeft dit aan). Melkveehouders die nog geen weidegang toepassen, zijn deels bereid (11%) om weidegang toe te passen bij een meerprijs van meer dan 2 cent/kg (82% van de 222 melkveehouders zegt dit). Melkveehouders die nog geen duurzame soja toepassen, zijn bereid dit te doen als zij een hogere melkprijs krijgen van 0,5 cent/kg (35%), 1 cent/kg meer (43%) of 1,5 cent/kg (21%). Melkveehouders die nog geen kruidenrijk grasland met latere maaidatum voor weidevogels toepassen (30% van het totaal), zijn unaniem bereid dit te doen als zij hiervoor een meerprijs krijgen van 1,5 cent/kg melk. Bijna de helft is al bereid dit te doen vanaf 1 cent/kg meer.

De enquête toont aan dat een minimum melkprijs voor boeren nodig is om een 'race to the bottom' te voorkomen, met allerlei negatieve gevolgen voor de melkveehouderij en de maatschappij. Een lage melkprijs heeft de afgelopen jaren tot de volgende negatieve maatschappelijke ongewenste ontwikkelingen geleid:

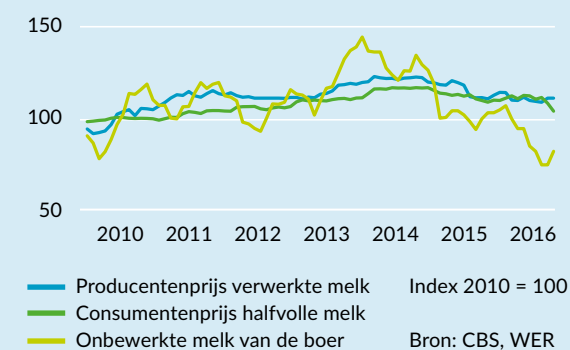
1. Intensivering van de productie, een hogere melkproductie per koe
2. Veel meer koeien per hectare en per bedrijf
3. Meer mestoverschotten op bedrijfsniveau. Ook een fosfaatoverschot op sectorniveau en een stijging van broeikasgasemissies
4. Schaalvergroting, terwijl dit volgens Alfa Accountants³ niet tot een hoger inkomen leidt bij melkveehouders, integendeel
5. Meer megastallen met meer dan 250 melk-koeien per bedrijf
6. Minder koeien in de wei omdat er een verband is tussen de grootte van de stal en het vaker permanent opstallen van koeien
7. Minder weidevogels (wat samenhangt met minder koeien in de wei) en minder financiële mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer

8. Noodzaak om zo goedkoop mogelijk krachtvoer in te kopen, waaronder genetisch gemodificeerde soja uit Zuid-Amerika.
9. Te weinig jonge boeren die melkveehouder willen worden door slechte toekomstperspectieven.

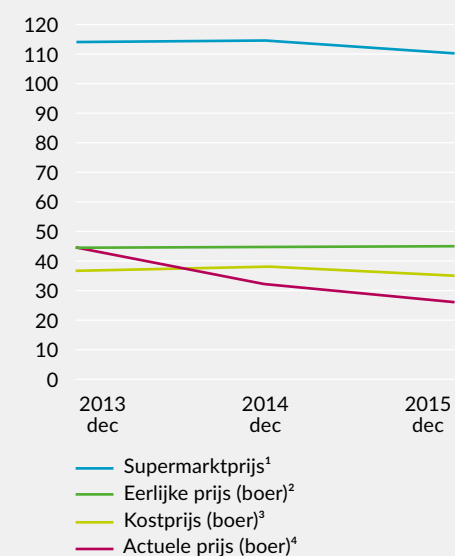
Supermarkten hebben volgens het CBS de afgelopen twee jaar - sinds de melkprijzen 20% gekelderde zijn - forse winsten gemaakt. De consumentenprijs voor melk en kaas was immers niet 20% mee gedaald, maar bleef vrijwel gelijk⁴.

Milieudefensie vindt dat supermarkten een fatsoenlijke 'fair trade' oftewel een eerlijke prijs aan melkveehouders moeten betalen voor alle zuivel in hun schappen. Naast weidezuivel komen er nog een paar andere cruciale duurzaamheidseisen bij zoals grondgebondenheid, kruidenrijk grasland voor de weidevogels en duurzame soja/krachtvoer uit Europa.

Prijzontwikkeling van melk 2010-2016

Melkprijs (eurocent/liter, verse halfvolle melk)

Rol supermarkten

Supermarkten hebben een belangrijke sleutel in handen om de grote problemen in de melkveehouderij (beheerders van de helft van het landbouwareaal in Nederland) op te lossen. De problemen zijn:

- de stille armoede en wanhoop onder melkveehouders
- het teruglopen van weidegang (nu 65% van de koeien; 10 jaar geleden nog 80%) en de drastische vermindering van het aantal weidevogels
- kale grasvlakten, landschapspijn
- achteruitgang van insecten, bijen, bodemleven, organisch stofgehalte
- de schaalvergroting naar megastallen
- de groeiende import van genetisch gemani-puleerde soja
- het hoge gifgebruik bij de productie van soja in Zuid-Amerika
- de vraag naar soja leidt indirect en direct tot ontbossing in Brazilië, Argentinië en Paraguay.

Daarom pleit Milieudefensie voor een minimumprijs van 41 cent/kg voor duurzame melk, gegarandeerd door supermarkten. Dit zou een inkoopvoorwaarde moeten zijn voor alle zuivel in de schappen. De zuivelfabriek moet tenminste 41 cent/kg melk aan de melkveehouder betalen in ruil voor de extra duurzaamheidsprestaties. Juist nu veel intensieve melkveehouders met teveel koeien en een mestoverschot het moeilijk krijgen. De krimp van de melkveestapel als gevolg van de fosfaatregulering is een unieke kans. De prijs van 41 cent/kg geeft de Nederlandse melkveehouders de mogelijkheid om de weg te kiezen van grondgebondenheid, weidegang en duurzaam weidevogelbeheer. Nederlandse supermarkten kunnen hierin een cruciale rol spelen. Dit succes kan dan geëxporteerd worden naar buitenlandse supermarkten die ook om duurzame zuivel uit Nederland kunnen vragen. Met een eerlijke prijs voor de boeren.

Rol overheid

Ook de overheid kan belangrijke randvoorwaarden scheppen. Dit heeft te maken met de mededingingsregulering in relatie tot duurzaamheidsafspraken. Het ministerie van EZ heeft aangegeven hiervoor begin 2017 een voorstel te maken. Hierdoor wordt het voor marktpartijen makkelijker om prijsafspraken om meerkosten voor duurzaamheidsmaatregelen vergoed te krijgen.

1 Analyse enquêteresultaten

Looptijd en achtergrond

Vanaf vrijdag 18 november 2016 17:15 uur tot donderdag 1 december 08:30 uur konden melkveehouders de enquête invullen. Dit rapport geeft de resultaten weer over enquêtevragen over minimum melkprijzen en meerkosten voor duurzaamheidsmaatregelen in de melkveehouderij. Deze vragen stonden twee weken extra uit ten opzichte van andere vragen die ook gesteld waren over de fosfaatwetgeving. Uit dit onderdeel bleek dat een meerderheid van melkveehouders geen voorstander is van het oorspronkelijke sectorplan van NZO en LTO-Nederland, waarbij toen nog alle grondgebonden melkveehouders gedwongen zouden worden een deel van hun melkkoeien te reduceren. De enquêteresultaten over fosfaatwetgeving zijn al eerder gepubliceerd⁵.

Doelgroep en steekproef

De doelgroep van de enquête zijn melkvee-
houders in Nederland. Alle melkveehouders
waarvan een e-mailadres bekend is bij Prosu
Databased Marketing, zijn aangeschreven
(N = 12.245). In totaal zijn er ca. 18.000 melk-
veeouders in Nederland. Verder is de link naar
de enquête verspreidt door Netwerk Grondig,
belangenorganisatie van grondgebonden melk-
veeouders.

Uiteindelijk hebben 2.193 melkveeouders
de enquête volledig ingevuld. Dit is 12% van
het totaal aantal melkveeouders. De enquête
wordt door Prosu Databased Marketing
daarom representatief genoemd.

1.291 melkveeouders hebben ook hun
bedrijfsgegevens achtergelaten. De deelname
aan de enquête was onverwacht hoog: 2.193
melkveeouders deden mee, ook veel inten-
sieve melkveeouders (>3 GVE/ha). Van de
1.280 deelnemers die bedrijfscijfers invulden,
levert 69% aan FrieslandCampina, 5% aan
DOC, 4% aan Vreugdenhill en 1% bij een biolo-
gische zuivelaar.
Van alle respondenten past 27% geen weide-
gang toe, heeft 36% meer dan 120 melkkoeien
en 16% minder dan 60. Dit komt redelijk
overeen met de werkelijkheid. Het percentage
grondgebonden melkveeouders (met minder
dan 2,25 gve/ha voedergewassen) is oververte-
genwoordigd (67%).

Opvallend is dat 21% van de melkveeouders
die de enquête hebben ingevuld, aangeven
ook lid te zijn van Milieudefensie. Dat zou
betekenen dat als deze uitslag representatief
is voor alle melkveeouders, dan alleen LTO
Nederland meer leden heeft bij melkveehou-
ders (51%) dan Milieudefensie. 9% zegt lid te
zijn van NMV, 3% van DDB, 2% van GRONDig,
2% is aangesloten bij een vereniging voor
biologische melkveehouderij.

Hieronder zijn de bedrijfsgegevens opgenomen
van 1.291 respondenten die deze hebben
vermeld. Dit is dus een kleinere populatie dan
de totale groep deelnemers aan de enquête
van 2193 melkveeouders.

Hoeveel melkkoeien heeft u op uw bedrijf?

	Aantal	Percentage
0 tot 60 melkkoeien	201	16%
60 tot 120 melkkoeien	623	49%
120 tot 180 melkkoeien	301	23%
>180 melkkoeien	166	13%
Totaal	1.291	

Hoeveel hectare voedergewassen heeft u in eigendom of pacht?

	Aantal	Percentage
0 tot 50 ha	553	43%
50 tot 100 ha	570	44%
100 tot 150 ha	121	9%
>150 ha	44	3%
Totaal	1.291	

Past u minimaal 120 dagen/jaar 6 u/dag weidegang toe?

	Aantal	Percentage
Ja	941	73%
Nee	344	27%
Totaal	1.291	

Bent u biologische melkveehouder?

	Aantal	Percentage
Ja	67	5%
Nee	1.203	93%
Totaal	1.291	

Bij welke veevoerleverancier neemt u voer af?

	Aantal	Percentage
ForFarmers	273	21%
De Heus	149	12%
Agrifirm	339	26%
Nutreco	2	0%
Hoogland	8	1%
ABZ	71	6%
Overig*	440	34%
Totaal	1.282	

*) De antwoorden die bij overig gegeven zijn, vindt u in de
bijgevoegde dataset.

Bij welke zuivelverwerker levert u de melk aan?

	Aantal	Percentage
Friesland Campina	885	69%
Biologisch zuivelmerk	12	1%
A-ware	15	1%
CONO	44	3%
Arla	4	0%
Doc kaas	63	5%
Rouveen	29	2%
Vreugdenhill	57	4%
De Graafstroom	20	2%
Overig	153	12%
Totaal	1.291	

*) De antwoorden die bij overig gegeven zijn, vindt u in de
bijgevoegde dataset.

Bent u lid of donateur van een belangenorganisatie?

	Aantal	Percentage
LTO Nederland	658	51%
DDB	41	3%
NMV	119	9%
Grondig	31	2%
Biohuis/Bionext/Natuurweide	26	2%
Milieudefensie	265	21%
Natuurmonumenten, Vogel- bescherming of een van de provinciale Landschappen	55	4%
Overig	89	7%
Totaal	1.291	

Grondgebonden

	Aantal	Percentage
Grondgebonden	1. 008	79%
Niet-grondgebonden	272	21%
Totaal	1.280	

Op basis van het aantal melkkoeien en het aantal hectare
voedergewassen is het GVE berekend.
Iedereen met minder dan 2,25 GVE is grondgebonden.

GVE Klassen

	Aantal	Percentage
Tot 1 GVE	70	5%
1 tot 2 GVE	799	62%
2 tot 2,5 GVE	218	17%
2,5 tot 3 GVE	89	7%
3 tot 4 GVE	53	4%
4 GVE of meer	51	4%
Totaal	1.280	

Op basis van de berekende GVE zijn de respondenten ingedeeld
in klassen. Hierbij is dezelfde verdeling aangehouden, als in
de gegevens verstrekt door Milieudefensie. Op basis van deze
verdeling is de weging bepaald.

Enquête uitslag

De volgende antwoorden werden gegeven op de vragen in de enquête (zie ook bijlage 1 voor details):

1. Bent u het eens met een minimum melkprijs voor melkveehouders op basis van ten minste de kritieke melkprijs (ca. 37 cent/kg; gemiddelde Rabobank/ABN), zodat extreem lage melkprijzen niet meer voorkomen? (n = 2.193)

Bij deze vraag kon gekozen worden uit verschillende hoogtes voor een minimumprijs. Een meerderheid van 65% is het eens met een minimumprijs van 40 cent/kg of minder; 28% is het oneens met een minimumprijs voor melk.

2A. Zou u vanaf 2017 overstappen op grondgebonden melkveehouderij in de vorm van 2,25 GVE/hectare voedergrassen inclusief jongvee, als u een meerprijs krijgt? (n = 2.000)

Ruim een derde (36%) van de respondenten doet al aan grondgebonden melkveehouderij op basis van 2,25 GVE/hectare voedergrassen; 30% is bereid hierop over te stappen bij een meerprijs. Respondenten willen voornamelijk minimaal 2 tot 3 cent/kg extra wanneer zij overstappen (resp. 29% en 55%).

2B. Zou u vanaf 2017 overstappen op 120 dagen/jaar 6 u/dag, t.o.v. de huidige weidepremie als u een meerprijs krijgt? (n = 1.971)

Een meerderheid (63%) past dit al toe. Van de overige respondenten zou de meerderheid niet overstappen (25%). 11% is wel bereid dit te doen. Van de degene die wil overstappen wil de meerderheid (82%) pas overstappen vanaf 2 cent/kg extra. Van de overige respondenten zijn de meningen verdeeld (9% vanaf 1,5 cent/kg).

2C. Zou u vanaf 2017 overstappen op de volgende situatie voor een meerprijs? U vraagt uw veevoederleverancier alleen nog om krachtvoer waarin Europees soja zit met duurzaam keurmerk (Europe Soy/Danube Soy/Proterra, ISCC plus voluntary add on, RTRS gmo-vrij of biologisch). (n = 1.903)

Een minderheid (40%) van de respondenten zou niet overstappen voor een meerprijs. De rest wil het wel (38%), doet het al (9%) of gebruikt geen soja (13%). Dat 9% zegt het al te gebruiken, is opmerkelijk, omdat waarschijnlijk alleen biologische melkveebedrijven een van deze soorten keurmerk soja gebruiken (biologisch) en de overige melkveehouders verplicht zijn (RTRS soja, genetisch gemodificeerd uit Z-Amerika) of gelijkwaardig keurmerk) af te nemen. De meesten die willen overstappen willen dit doen voor een meerprijs van 1 cent/kg (43%); 35% wil het voor 0,5 cent/kg.

2D. Zou u vanaf 2017 bereid zijn om minimaal 10% van uw areaal voedergrassen te gebruiken als kruidenrijk grasland, met latere maaidatum voor weidevogels als u daar een meerprijs voor krijgt? (n = 1.877)

21% van de respondenten past bovenstaande stelling al toe. De helft (50%) van de respondenten is echter niet bereid om dit toe te passen. 30% wil overstappen. Een krappe meerderheid (55%) van degenen die willen overstappen, wil pas overstappen vanaf 1,5 cent/kg extra. 36% doet dit al vanaf 1 cent/kg extra.

2E. Bent u bereid het voorgaande pakket aan duurzaamheidsmaatregelen te leveren indien u hiervoor een meerprijs krijgt en uw product als duurzame weidemelk/kaas in supermarkten verkocht wordt? (n = 1.825)

Hoe meer voor het pakket betaald wordt, hoe meer melkveehouders bereid zijn het te leveren. 73% is bereid dit te doen vanaf een meerprijs van 6 cent/kg of minder, 60% doet dit voor een meerprijs van 5 cent/kg of minder. 27% is niet bereid tegen een meerprijs het pakket duurzaamheidsmaatregelen te leveren.

2F. Bent u bereid het voorgaande pakket aan duurzaamheidsmaatregelen te leveren, indien u hiervoor een garantieprijs krijgt, gebaseerd op: (n = 1.770)

67% is bereid dit te doen bij een garantieprijs van de gemiddelde kritieke melkprijs plus tenminste 4 cent/kg. 32% is niet bereid hiertoe.

2G. Bent u bereid het voorgaande pakket aan duurzaamheids maatregelen te leveren, indien u hiervoor een garantieprijs krijgt gebaseerd op de kostprijs die DDB elk kwartaal berekent en de laatste jaren ongeveer 44 cent/kg bedraagt? (n = 1.705)

Bijna een derde van de respondenten is bereid het pakket te leveren bij tenminste 3 cent/kg extra. Daarnaast is 32% hiertoe niet bereid.

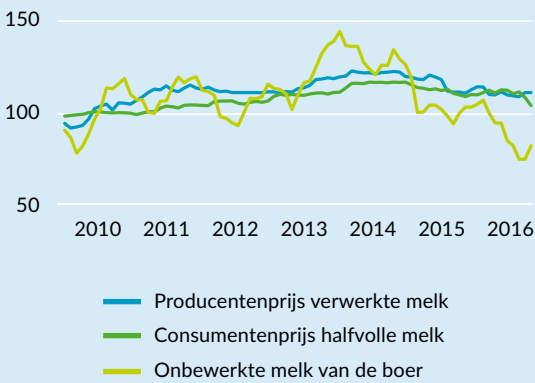
3. Bent u er voorstander van dat er in Nederlandse zuivelfabrieken twee gescheiden stromen gangbare melk geproduceerd worden? (n = 1.659)

De meningen zijn verdeeld, maar de meerderheid (49%) is voorstander van twee gescheiden stromen gangbare melk. Er zijn ook meer leden van LTO-Nederland melkveehouderij en van Friesland Campina voorstander van twee gescheiden 'gangbare' melkstromen dan tegenstander.

2 Knelpunten melkveehouderij

De laatste jaren is er in de melkveehouderij een ‘race to the bottom’ gaande. Hierbij worden melkveehouders gedwongen hun melk tegen zeer lage prijzen, ver onder de kostprijs, te leveren aan zuivelbedrijven. Dit heeft met de overproductie van melk in Nederland en de EU te maken. Sinds het loslaten van het melkquotum, maar ook daarvoor, werden melkveehouders gedwongen tot een lage kostprijsstrategie, schaalvergroting. Dit heeft allerlei negatieve gevolgen gehad voor de melkveehouderij en de maatschappij. Een te lage melkprijs heeft de afgelopen jaren tot de volgende negatieve en maatschappelijke ongewenste ontwikkelingen geleid:

Prijsontwikkeling van melk 2010-2016

Index 2010 = 100 Bron: CBS, WER

- 1) Intensivering van de productie, steeds meer koeien per hectare en per bedrijf
- 2) Hogere melkproductie per koe, met gezondheidsklachten voor de koe
- 3) Meer mestoverschotten op bedrijfsniveau en een fosfaatoverschot op sectorniveau. Dit vergt rigoureuze maatregelen om terug te draaien, mogelijk verlies van derogatie
- 4) Een stijging van broeikasgasemissies in de zuivelsector met 3 Mton CO₂ eq. bij 20% meer melkproductie; deze groei is gerealiseerd.
- 5) Schaalvergroting. Dit terwijl dit volgens een onderzoek van Alfa Accountants in januari 2017 niet tot een hoger inkomen leidt bij melkveehouders, integendeel
- 6) Jaarlijks steeds grotere stallen, waaronder ook veel meer megastallen met meer dan 250 melkkoeien per bedrijf (in 2016 al 511 stuks). Dit heeft geleid tot minder koeien in de wei omdat er een verband is tussen de grootte van de stal en het vaker permanent opstallen van koeien
- 7) Steeds minder weidevogels (wat samenhangt met minder koeien in de wei) en minder financiële mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer
- 8) Noodzaak om zo goedkoop mogelijk krachtvoer in te kopen, waaronder genetisch gemodificeerde soja uit Zuid-Amerika. Duurzaam GMO-vrij krachtvoer uit Europa is milieuvriendelijker, maar duurder.
- 9) Te weinig jonge boeren die melkveehouder willen worden door slechte toekomstperspectieven.

Supermarkten hebben volgens het CBS de afgelopen twee jaar - sinds de melkprijzen 20% gekelderde zijn - forse winsten gemaakt. De consumentenprijs voor melk en kaas was immers niet 20% mee gedaald, maar bleef vrijwel gelijk⁸.

Milieudefensie vindt dat supermarkten een fatsoenlijke ‘fair trade’ prijs aan melkveehouders moeten betalen voor alle zuivel in hun schappen. Daarbij komen er naast weidezuivel nog een paar andere duurzaamheidseisen bij zoals kruidenrijk grasland voor de weidevogels, duurzame soja/krachtvoer uit Europa en grondgebondenheid.

Volgens CLM bedragen de meerkosten voor deze vier eisen 4 cent/kg melk. Dit is precies het bedrag dat melkveehouders in de enquête hebben aangegeven om aan bovenstaand duurzaamheidspakket te kunnen voldoen.

Onderstaande tabel geeft een samenvattend overzicht van de inschattingen van meerkosten van een duurzame melkveehouderij door CLM op basis van tal van rapporten en praktijkervaringen van boeren. De meerkosten van de gestelde duurzaamheidscriteria bedragen voor een gemiddeld Nederlands melkveebedrijf, met een productie van 16.000 kg melk per ha, circa € 4 per 100 kg melk. In praktijk zien we echter grote variaties in kostprijs tussen bedrijven en in mogelijkheden om de bedrijfssituatie aan te passen in de gewenste richting. Hierdoor kan de meerprijs in bepaalde situaties oplopen tot wel € 9 per 100 kg melk.

Tabel 8. Meerkosten verduurzaming melkveehouderij per 100 kg melk.

Thema	Kosten per 100 kg melk	Range
Grondgebondenheid	€ 1,73	€ 0,00 tot € 4,00
Weidegang	+€ 0,00	-€ 2,00 tot +€ 0,50
Weidevogelbeheer	+€ 1,80	+€ 0,50 tot +€ 3,20
Regionaal veevoer	+€ 0,50	+€ 0,30 tot +€ 1,00
Totaal	€ 4,00	€ 0,80 tot € 9,00

3 Noodzaak minimumprijs melk

Voor elke gezonde financiële bedrijfsvoering geldt dat de inkomsten minimaal gelijk zijn aan de gemaakte kosten plus de geleverde arbeid. Zo ook in de melkveehouderij. Nu dit structureel niet het geval is, en de EU-subsidies in de toekomst alleen maar lager zullen worden, is er maar 1 oplossing: ketenpartijen die het net als consumenten belangrijk vinden dat er in Nederland melkveehouderij is, zullen moeten garanderen dat melkveehouders een kosten-dekkende prijs voor hun melk krijgen. Daarbij horen duurzaamheidseisen en een normale arbeidsvergoeding, waarbij melkveehouders niet structureel afhankelijk zijn van het inkomen van hun partner.

Steeds meer onderzoeken, o.a. van de Rabobank⁹, tonen aan dat de financiële crisis bij melkveehouders zeer groot is. En deze crisis is gezien de maatregelen op het gebied van mestwetgeving nog lang niet voorbij. Deze wordt eerder erger. Ruim 47% van de melkboeren heeft moeite om de rekeningen te betalen¹⁰. Als de lage melkprijs van 25 cent/kg lang aanhoudt, denkt 40% van de melkveehouders failliet te gaan¹¹.

De Rabobank verwachtte in 2016 dat er 1.800 melkveehouders vrijwillig zullen stoppen met hun bedrijf in 2017. Daarom is het ook niet verwonderlijk dat uit dit onderzoek blijkt dat een meerderheid van Nederlandse melkveehouders (65%) een minimum melkprijs wil op basis van tenminste de kritieke melkprijs (ca. 37 cent/kg; gemiddelde Rabobank/ABN), zodat extreem lage melkprijzen tot het verleden behoren.

Wetenschappelijk kan de noodzaak van een minimumprijs voor melkveehouders ook afgeleid worden vanuit de economische theorie dat maximale welvaart bereikt wordt bij minimale externe effecten. Om deze redenen voert de overheid bijvoorbeeld een heffing op fossiele energie (energieheffing) zodat de externe kosten van fossiele energie (CO₂, klimaatverandering, gezondheidsschade door zwavel etc.) in de prijs van fossiele energie opgenomen wordt. Zo wordt het prijsverschil met duurzame energiebronnen die geen externe kosten veroorzaken (of vele malen minder) verkleind. Bij de melkveehouderij kunnen externe kosten berekend worden. Adviesbureau CLM heeft dit in opdracht van Milieudefensie gedaan (Meerwaarde van de melkveehouderij, 2017). De uitkomsten van dit onderzoek zijn hieronder weergegeven:

Samenvattend overzicht van maatschappelijke kosten (in euro's per 100 kg melk)

Thema	Ondergrens	Bovengrens
Broeikasgasemissie	€ 5	€ 25
Biodiversiteitsverlies	€ 7	€ 15
Humane gezondheid	€ 1	€ 13
Dierziekten	€ 1	€ 1
Bodemdaling	€ 2	€ 2
Inkomstenstoeslag	€ 4	€ 4
TOTAAL	€ 20	€ 60

De externe kosten per kg melk liggen dus tussen de 0,20 en 0,60 cent (1 liter melk is 1,03 kg melk). Dus als een literpakmelk in de supermarkt 1,10 euro kost, moet er feitelijk 19 tot 58 eurocent extra voor worden betaald als ook de externe effecten in de prijs opgenomen zouden worden.

4 Aanbevelingen ketenpartijen

Milieudefensie raadt supermarkten en zuivelbedrijven aan garantie- (minimum) en meer-prijzen aan melkveehouders uit te betalen zodat melk, kaas en toetjes in de Nederlandse supermarkten in 2017 (uiterlijk 2018) veel duurzamer zijn en de doelen van de Duurzame Zuivelketen snel gehaald worden. Volgens de laatste sectorrapportage duurzame zuivelketen liggen de belangrijkste duurzaamheidsdoelen juist niet op koers. Een forse bijstelling is nodig. Zeker als de sector over 10 jaar klimaat-neutraal en circulair wil produceren. Milieudefensie maakt marktpartijen erop attent dat duurzaamheid betekent: aandacht voor people, planet en profit. De aandacht voor die laatste 'P' lijkt bij de melkveehouderij helemaal vergeten te worden door supermarkten. Zuivelbedrijven die werkzaam zijn in het initiatief Duurzame Zuivelketen hebben melkveehouders jarenlang gedwongen om onder hun kostprijs melk te leveren. Volgens diverse onderzoeken is de kostprijs van melk in Nederland tenminste 41,40 cent/kg melk¹². Ook de Dutch Dairy Board publiceert rapporten over de kostprijs van Nederlandse melk en komt op 45 cent/kg.

Daarom zou de minimumprijs voor duurzame melk tenminste 41 cent/kg melk moeten bedragen. Maar er valt ook veel te zeggen voor tenminste 45 cent/kg. In het Manifest minimumprijs melk (zie bijlage 4) is aangegeven welke partijen zich in 2017 hard maken om deze minimumprijs ingevoerd te krijgen.

Er zijn steeds meer aanwijzingen dat de verdiensten en marges in de zuivelketen oneerlijk verdeeld worden, in het nadeel van de melkveehouders en ten gunste van zuivelfabrieken en supermarkten. Helaas zijn er geen publieke cijfers van inkooprijzen van supermarkten bij zuivelfabrieken, zodat er geen data zijn om te kunnen vaststellen of de supermarkt of de zuivelfabriek de hoogste marges in de keten hebben. Deze situatie pleit voor meer transparantie, desnoods afgedwongen door wetgeving. Dit is een van de aanbevelingen van de commissie Agricultural Markets Task Force onder leiding van Cees Veerman, die in 2016 adviezen opstelde voor de Europese Commissie over prijsvorming in de voedselketens¹³.

Uit het enquête-onderzoek blijkt ook dat een meerderheid van de melkveehouders voorstander is van twee gescheiden melkstromen in Nederland. Een stroom met melk van intensieve melkveehouders voor de export en een stroom melk die voldoet aan de bovengenoemde duurzaamheidseisen. Dat is behalve weidegang ook grondgebondenheid, duurzame gecertificeerde Europese soja/krachtvoer en kruidenrijk grasland op elk bedrijf. Bijna de helft van de melkvee-houders is hier voorstander van, 39% is geen voorstander en 12% weet het niet. Momenteel zijn er drie gescheiden melkstromen in Nederland:

1. Gangbare melk, grotendeels voor de export
2. Gangbare weidemelk/zuivel, grotendeels voor Nederlandse supermarkten (borging en controle door st. Weidegang en Qlip¹⁴)
3. Biologische melk, zowel voor binnen- als buitenland, controle SKAL

De helft van de melkveehouders wil dus dat de gescheiden verwerkte stroom weidemelk wordt aangevuld met overige duurzaamheids-eisen (bijv. Weidezuivel+). Dit sluit ook aan op de ontwikkeling van een keurmerk *Beter Leven Zuivel* door Dierenbescherming, Natuur en Milieu en Vogelbescherming, in navolging van het succesvolle keurmerk *Beter Leven Vlees* met 1, 2 of 3 sterren. De conceptcriteria voor *Beter Leven Zuivel* worden naar verwachting in het voorjaar 2017 gepubliceerd, na uitvoering van een pilot.

Milieudefensie raadt supermarkten, zuivel-bedrijven en hun vertegenwoordigers aan om de wensen van de meerderheid van de melkveehouders op te volgen als het een minimumprijs betreft voor duurzame zuivel en een gescheiden verwerkte stroom van deze duurzame melk. De duurzame melk waarvoor een minimumprijs zou gaan gelden (weidezuivel+ of *Beter Leven Zuivel* 2 sterren) zou dan de nieuwe inkoopnorm voor zuivel in Nederlandse supermarkten (en horeca) kunnen worden.

Duurzaam krachtvoer uit Europa

Milieudefensie raadt aan dat Nederlandse koeien soja en krachtvoer krijgen afkomstig uit geografisch Europa, met een non-GMO certificaat. Dit kunnen keurmerken zijn zoals RTRS-non-GMO, Donau/Europe Soy, Proterra, ISCC plus voluntary add on of biologisch keurmerk. Alle krachtvoer grondstoffen zouden van geografisch Europese herkomst moeten zijn (dus ook geen palmpitschroot meer van buiten Europa). Voor soja betreft het een gescheiden productstroom GMO-vrije soja. De overige ingrediënten mogen via mass-balance tot stand komen.

De RTRS-soja die Nederlandse melkveehouders momenteel voeren aan hun koeien komt voornamelijk uit Argentinië. Volgens het onafhankelijke platform Milieucentraal, met een wetenschappelijke adviesraad, is de soja uit Argentinië als het GMO-soja betreft, een factor twee schadelijker voor wat betreft bestrijdingsmiddelengebruik dan GMO-vrije soja¹⁵.

Inmiddels blijkt dat in Argentinië telers van GMO-soja twee keer zoveel onkruidbestrijdingsmiddelen (herbiciden) gebruiken als gangbare sojatelers. Oorzaken hiervoor zijn ten eerste het ontbreken van wisselteelt; de soja wordt jaar in jaar uit op hetzelfde stuk grond geteeld. Ten tweede worden door de eenzijdige inzet van glyfosaat, onkruiden hier langzamerhand resistent tegen. Boeren grijpen vervolgens terug op de traditionele, schadelijker middelen om de resistente onkruiden alsnog te bestrijden.”

De toename van het bestrijdingsmiddelengebruik van GMO-soja (door resistentie en monoculturen) en het hogere gebruik van deze middelen t.o.v. non-GMO-soja blijkt uit diverse wetenschappelijke artikelen¹⁶. Volgens de Raad Regionaal Veevoer is dit een vorm van duurzame soja die tal van voordelen kent voor boer en milieu, hier en in ontwikkelingslanden¹⁷.

Naast deze milieuvoordelen is er een groot commercieel belang voor de zuivelsector in Nederland, dat de meeste zuivel naar Duitsland exporteert. Vanaf eind 2017 zullen de meeste Duitse supermarkten ‘Ohne gentechnik certificaten’ eisen voor zuivelproducten voor huismerken. Dan is het beter Europees veevoer aan koeien te geven, dat per definitie zonder gentechniek is geproduceerd.

5 Aanbevelingen overheid

De rol van de overheid is de marktpartijen faciliteren om de geschetste ontwikkelingen uit te voeren. Dat wil zeggen, het toestaan dat marktpartijen dergelijke afspraken over duurzaamheidsmaatregelen mogen nemen, waaronder de hiervoor essentiële afspraak over een kostendekkende minimumprijs voor melk. Zonder die prijsafpraak is er geen duurzaamheid mogelijk. De overheid kan immers ook niet duurzaam blijven bestaan als zij geen kostendekkende prijs krijgt (belastingen) om ambtenaren te blijven betalen.

Daarnaast kan de overheid uitvoering geven aan het advies van de SER over mededinging en duurzaamheid¹⁸ en het SER-advies ‘Versneling duurzame veehouderij’ van de commissie Nijpels¹⁹. Hierin is gesteld dat melkveehouders alleen nog subsidies en krediet van banken krijgen als zij produceren conform de hoogste duurzaamheidsprestaties van 1/3 deel van de melkveehouders.

Nieuws | 14 november 2016 | de Boerderij

Veerman: verplichte prijsnotering voor openheid in markt

De voedselketen moet transparanter en eerlijker worden met een verplichte prijsnotering. Zo wordt duidelijk wie wat verdient in de keten.

Dat is de eerste aanbeveling van de werkgroep agrarische markten. De werkgroep heeft deze maandagochtend 14 november aangeboden aan de Europese Commissie. Het rapport van de commissie, onder voorzitterschap van Cees Veerman, is maandag besproken in de vergadering van landbouwministers.

Vertaald naar de melkveehouderij betekent dit:

- 1/3 van de melkveehouders die koeien het meeste weidegang biedt
- 1/3 van de melkveehouders die het meest grondgebonden is
- 1/3 van de melkveehouders die weidevogels en biodiversiteit het beste beschermt
- 1/3 van de melkveehouders met de laagste CO₂-eq. emissies per hectare
- 1/3 van de melkveehouders met de laagste mineralenverliezen per hectare

De overheid en banken zouden zich hier hard voor kunnen maken. Voor de overheid geldt dit met name voor de herziening en vergroening van het Europees landbouwbeleid, zodat subsidies aan melkveehouders (nu ca. 40% van hun inkomen) sturen op bovenstaande maatregelen voor 1/3 van de meest duurzame melkveehouders. Dat wordt na 2020 dan de norm. Wie daar niet aan voldoet, kan blijven produceren voor de wereldmarkt maar krijgt geen EU-subsidie meer.

Daarnaast kan de overheid de aanbevelingen overnemen van het rapport van de Agricultural Markets Task Force (commissie Veerman), waaronder het advies om te verplichten dat marktpartijen zoals supermarkten en voedingsmiddelenbedrijven transparant worden over hun prijzen.

Daarnaast is sinds het afschaffen van het melkquotum een nieuwe vorm van regulering van de melkproductie van belang. Daarmee kan tevens de melkprijs gereguleerd worden en de milieudruk van de melkveehouderij als sector (o.a. fosfaat, stikstof, broeikasgassen, fijnstof, ammoniak). Vanaf 2018 worden er waarschijnlijk fosfaatrechten in de melkveehouderij ingevoerd om te voldoen aan het EU-plafond voor een maximale fosfaatproductie door de veehouderij in Nederland. Hierdoor zal de melkveehouderij een aantal procent inkrimpen, nadat zij sinds 2011 met meer dan 20% is gegroeid. Om te kunnen voldoen aan een klimaatneutrale melkveehouderij in 2050 (of eerder) en aan de nieuwe EU-regels voor 2020 en 2030 voor klimaatbeleid voor niet-ETS sectoren (waaronder melkvee), zal de melkvee-veestapel nog meer moeten krimpen dan op basis van het fosfaatplafond. Omdat fosfaatrechten een waarde hebben van 5000 euro per koe of meer zal een dergelijke krimp, door de overheid opgelegd, miljarden euro's kosten.

De overheid zou daarom moeten overwegen CO₂-equivalent rechten per koe in te voeren, die net als in de ETS-sectoren vanzelf elk jaar met een vast percentage afnemen. Melkvee-houders die veel CO₂-eq. reduceren (bijv. bij overstap op biologische melkveehouderij of door aanschaf van windmolens of zonnepanelen) kunnen dan hun vrijgekomen CO₂-eq. rechten verkopen aan melkveehouders die extra rechten nodig hebben.

De overheid kan de afgewentelde externe kosten internaliseren in de prijs van zuivel-producten door heffingen, zoals ook energie-heffingen zijn ingevoerd waardoor duurzame energie aantrekkelijker is geworden. Vertaald naar de melkveehouderij zou dit op verschillende manieren kunnen:

- Een minimumprijs voor duurzame zuivel, bijvoorbeeld van 41 cent/kg melk (kostprijs) plus 4 cent/kg voor de extra duurzaamheidsprestaties.
- Boeren krijgen voor alle producten een eerlijke prijs, inclusief de kosten om dieren, milieu en natuur te beschermen. Dat wordt geregeld via een eerlijke-prijs-bewijs waarin Nederlandse afnemers (zuivelfabrikanten) moeten aantonen dat zij een prijs betalen die alle kosten dekt. 'Kiloknallers' of melk inkopen ver onder de kostprijs is dan niet meer mogelijk. Ook krijgen boeren meer 'verkoopmacht' t.o.v. afnemers als supermarkten en grote bedrijven.
- Voor niet-biologische melk en yoghurt-drinks zou de overheid ook het tarief voor de frisdrankaccijns van ca. 7 cent/l kunnen invoeren.

Tenslotte raadt Milieudefensie de overheid en de EU aan een beleid te voeren dat de teelt van eiwitrijke gewassen in de EU sterk bevordert. Dan is de EU minder afhankelijk van o.a. soja uit Zuid-Amerika, waar nog steeds veel oerwoud gekapt wordt. Regionale productie van eiwitten en alternatieven daarvoor (zoals insecten en zeewier) passen binnen een circulaire klimaatneutrale economie met kleinere gesloten (mineralen)kringlopen. Theoretisch is het zelfs mogelijk dat 1% van de Noordzee gebruikt wordt voor zeewierteeft dat alle soja-import vervangt. De teelt van Europese soja of andere eiwitbronnen is momenteel voor veel akkerbouwers (of Noordzeeboeren) nog niet financieel aantrekkelijk. Meer EU-subsidies zouden hierbij kunnen helpen, maar een EU-importheffing op soja zouden de subsidies onnodig maken. Deze heffing kan bijdragen aan diverse doelen die voor de EU belangrijk zijn: het Parijs Klimaat Akkoord (afspraken 2030 en 2050) en de Zero Deforestation doelen in 2020 (SDG goals). De bijdrage aan deze doelen kan versterkt worden als de opbrengst van een EU-soja-importheffing gebruikt wordt voor de uitvoering van het Parijs Klimaat Akkoord (bijv. het Green Climate Fund, de- en reforestation projecten in Zuid Amerika) en REDD+. Een soja-importheffing van 100 euro per ton levert de EU-lidstaten jaarlijks 3 miljard euro op.

Bijlage 1

Voetnoten en literatuur

Link 16 werkt niet!!

Voetnoten

- 1) Bijttebier en Govaerts, 2016; 110 gangbare bedrijven in 2013 en van Thillo 2011, 690 gangbare bedrijven in 2006. [LINK?](#)
- 2) borging en controle door st. Weidegang en Qlip: http://www.weidemelk.nl/images/Rapportage_borging_weidezuiwel_2014_DEF.pdf
- 3) <http://www.boerderij.nl/Rundveehouderij/Achtergrond/2017/1/Kleine-melkveehouder-boert-prima-80810E/>
- 4) Bron: CBS: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2016/40/consument-merkt-weinig-van-lagere-melkprijs-boeren>
- 5) <https://milieudefensie.nl/publicaties/enquêtes-uitkomsten/opiniepeiling-fosfaatakkoord/view>
- 6) <http://www.duurzamezuivelketen.nl/files/Sectorrapportage%20Duurzame%20Zuivelketen%202014.pdf> pagina 40/41
- 7) <http://www.boerderij.nl/Rundveehouderij/Achtergrond/2017/1/Kleine-melkveehouder-boert-prima-80810E/>
- 8) Bron: CBS: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2016/40/consument-merkt-weinig-van-lagere-melkprijs-boeren>
- 9) <https://www.prikkebord.nl/topic/91041/>
- 10) <http://www.melkvee.nl/economie/nieuws/10118/bijna-helpt-melkveehouders-heeft-nog-betalingsproblemen>
- 11) <https://www.pluimveeweb.nl/artikelen/2016/05/40-melkveehouders-gaat-failliet/>
- 12) (Bijttebier en Govaerts, 2016; 110 gangbare bedrijven in 2013) en van Thillo (2011, 690 gangbare bedrijven in 2006).
- 13) https://ec.europa.eu/agriculture/agri-markets-task-force_nl
- 14) http://www.weidemelk.nl/images/Rapportage_borging_weidezuiwel_2014_DEF.pdf
- 15) <https://www.milieucentraal.nl/milieubewust-eten/tropische-producten/soja/>
- 16) <http://sitn.hms.harvard.edu/flash/2015/gmos-and-pesticides/> en <http://gmwatch.org/news/latest-news/16283-non-gm-soy-more-sustainable-than-gm-study>
- 17) <https://milieudefensie.nl/veevoer/nieuws/overheid-moet-lokaal-geproduceerd-veevoer-stimuleren-en> <https://milieudefensie.nl/veevoer/nieuws/steeds-meer-draagvlak-voor-regionaal-veevoer>
- 18) <https://www.ser.nl/nl/actueel/nieuws/2010-2019/2016/20160127-reactie-beleidsregel-mededinging-duurzaamheid.aspx>
- 19) https://www.ser.nl/~media/db_adviezen/2010_2019/2016/duurzame-veehouderij.ashx

Literatuur

- Agricultural Markets Task Force: Improving markets outcomes, 2016
- Bijttebier, Jo, Wim Govaerts; Wat is de kostprijs van biologische melk?
- Boerenbond. Management & Techniek 10, mei 2016;
- Jürgens, Karin; Wat kost de productie van melk? 2014 (vertaling iov DDB)
- SER: Versnelling duurzame veehouderij, 2016
- SER: Reactie beleidsregel mededinging duurzaamheid, 2016
- Raad voor regionaal veevoer, Naar 100% regionaal eiwit. Kansen en knelpunten voor eiwitrijke veevoedergrondstoffen, 2016
- Bijttebier, Jo, Wim Govaerts; Wat is de kostprijs van biologische melk?
- Boerenbond. Management & Techniek 10, mei 2016; Reijs et al., Sectorrapportage duurzame zuivelketen. Prestaties 2014 in perspectief, 2015
- Reijs et al., Sectorrapportage duurzame zuivelketen. Prestaties 2015 in perspectief, 2016
- Rougoor et al, Melkvee- en varkenshouderij zonder soja. CLM, 2009
- Van der Schans en Rougoor, CLM, Meerwaarde van de melkveehouderij, 2017
- Thillo, Gert van; Biologische melkveehouderij in cijfers. Landbouw & Techniek 19, November 2011

Bijlage 2

Tabellenrapport enquête

1. Bent u het eens met een minimum melkprijs voor melkveehouders op basis van ten minste de kritieke melkprijs (ca. 37 cent/kg; gemiddelde Rabobank/ABN), zodat extreem lage melkprijzen niet meer voorkomen? (n=2.193)

	Aantal	Percentage
Ja, tenminste 30 cent/kg	209	10%
Ja, tenminste 35 cent/kg	350	17%
Ja, tenminste 36 cent/kg	66	3%
Ja, tenminste 37 cent/kg	283	14%
Ja, tenminste 38 cent/kg	96	5%
Ja, tenminste 39 cent/kg	23	1%
Ja, tenminste 40 cent/kg	317	15%
Ja, tenminste 41 cent/kg	8	0%
Ja, tenminste 42 cent/kg	22	1%
Ja, tenminste 43 cent/kg	5	0%
Ja, tenminste 44 cent/kg	124	6%
Nee	578	28%
Totaal	2.081	

28% van de respondenten is het niet eens met de minimum melkprijs op basis van ten minste de kritieke melkprijs. De rest van de meningen is verdeeld.

2A. Zou u vanaf 2017 overstappen op grondgebonden melkveehouderij in de vorm van 2,25 GVE/hectare voedergewassen inclusief jongvee, als u een meerprijs krijgt? (n=2.000)

	Aantal	Percentage
Ja	604	30%
Nee	667	33%
Ik heb al 2,25 GVE/ha of minder	729	36%
Totaal	2.000	

Ruim een derde van de respondenten doet al aan grondgebonden melkveehouderij op basis van 2,25 GVE/hectare voedergewassen. Van de overige respondenten zijn de meningen verdeeld.

2A > JA. U heeft bij de vorige vraag aangegeven dat u wel wilt overstappen. Voor welke meerprijs wilt u overstappen? (n=592)

	Aantal	Percentage
Vanaf 0 cent/kg extra	34	6%
Vanaf 0,5 cent/kg extra	7	1%
Vanaf 1 cent/kg extra	52	9%
Vanaf 2 cent/kg extra	172	29%
Vanaf 3 cent/kg extra	327	55%
Totaal	592	

Respondenten willen voornamelijk minimaal 2 tot 3 cent/kg extra wanneer zij overstappen.

2B. Zou u vanaf 2017 overstappen op 120 dagen/jaar 6 u/dag, t.o.v. de huidige weidepremie als u een meerprijs krijgt? (n=1.971)

	Aantal	Percentage
Ja	226	11%
Nee	499	25%
Ik pas dit al toe	1246	63%
Totaal	1971	

Een meerderheid (63%) past dit al toe. Van de overige respondenten zou de meerderheid niet overstappen (25%).

2B > JA. U heeft bij de vorige vraag aangegeven dat u wel wilt overstappen. Voor welke meerprijs? (n=222)

	Aantal	Percentage
Vanaf 0 cent/kg extra	6	3%
Vanaf 0,5 cent/kg extra	6	3%
Vanaf 1 cent/kg extra	10	5%
Vanaf 1,5 cent/kg extra	19	9%
Vanaf 2 cent/kg extra	181	82%
Totaal	222	

De meerderheid wil pas overstappen vanaf 2 cent/kg extra. Van de overige respondenten zijn de meningen verdeeld.

2C. Zou u vanaf 2017 overstappen op de volgende situatie voor een meerprijs? U vraagt uw veevoerleverancier alleen nog om krachtvoer waarin Europees soja zit met duurzaam keurmerk (Europe Soy/Danube Soy/Proterra, ISCC plus voluntary add on, RTRS gmo-vrij of biologisch). (n=1.903)

	Aantal	Percentage
Ja	728	38%
Nee	758	40%
Niet van toepassing, want ik gebruik geen soja	244	13%
Ik pas dit al toe	173	9%
Totaal	1.903	

Een groot deel van de respondenten zou overstappen voor een meerprijs. De meerderheid zou dit echter niet doen.

2C > JA. U heeft bij de vorige vraag aangegeven dat u wel wilt overstappen. Voor welke meerprijs wilt u overstappen? (n=718)

	Aantal	Percentage
Vanaf 0,5 cent/kg extra	254	35%
Vanaf 1 cent/kg extra	312	43%
Vanaf 1,5 cent/kg extra	152	21%
Totaal	718	

Over deze stelling zijn de meningen verdeeld. Toch lijkt de middenweg van 1 cent/kg de meest gangbare.

2D. Zou u vanaf 2017 bereid zijn om mini-maal 10% van uw areaal voedergewassen te gebruiken als kruidenrijk grasland, met latere maaidatum voor weidevogels als u daar een meerprijs voor krijgt? (n=1.877)

	Aantal	Percentage
Ja	554	30%
Nee	933	50%
Ik pas dit al toe	390	21%
Totaal	1.877	

21% van de respondenten past bovenstaande stelling al toe. De helft van de respondenten is echter niet bereid om dit toe te passen.

2D > JA. U heeft bij de vorige vraag aangegeven dat u wel wilt overstappen. Voor welke meerprijs wilt u overstappen? (n=542)

	Aantal	Percentage
Vanaf 0,5 cent/kg extra	51	9%
Vanaf 1 cent/kg extra	193	36%
Vanaf 1,5 cent/kg extra	298	55%
Totaal	542	

Een krappe meerderheid (55%) wil pas overstappen vanaf 1,5 cent/kg extra.

2E. Bent u bereid het voorgaande pakket aan duurzaamheidsmaatregelen te leveren indien u hiervoor een meerprijs krijgt en uw product als duurzame weidemelk/kaas in supermarkten verkocht wordt? (n=1.825)

	Aantal	Percentage
Ja, vanaf 2 cent/kg extra	169	9%
Ja, vanaf 3 cent/kg extra	190	10%
Ja, vanaf 4 cent/kg extra	213	12%
Ja, vanaf 5 cent/kg extra	340	19%
Ja, vanaf 6 cent/kg extra	415	23%
Nee, daartoe ben ik niet bereid	498	27%
Totaal	1.825	

De meningen over deze stelling zijn verdeeld, maar hoe hoger het extra bedrag, hoe meer men bereid is het pakket te leveren.

2F. Bent u bereid het voorgaande pakket aan duurzaamheidsmaatregelen te leveren, indien u hiervoor een garantieprijs krijgt, gebaseerd op: (n=1.770)

	Aantal	Percentage
De gemiddelde kritieke melkprijs van Rabo/ABN (ca. 35-37 cent/kg)	164	9%
De gemiddelde kritieke melkprijs plus tenminste 2 cent/kg	182	10%
De gemiddelde kritieke melkprijs plus tenminste 3 cent/kg	248	14%
De gemiddelde kritieke melkprijs plus tenminste 4 cent/kg	604	34%
Nee, daartoe ben ik niet bereid	572	32%
Totaal	1.770	

Ook over deze stelling zijn de meningen verdeeld, maar een hogere melkprijs zorgt voor meer bereidheid.

2G. Bent u bereid het voorgaande pakket aan duurzaamheids maatregelen te leveren, indien u hiervoor een garantieprijs krijgt gebaseerd op de kostprijs die DDB elk kwartaal berekent en de laatste jaren ongeveer 44 cent/kg bedraagt? (n=1.705)

	Aantal	Percentage
Alleen met tenminste 3 cent/kg extra	520	30%
Alleen met tenminste 4 cent/kg extra	187	11%
Alleen met tenminste 5 cent/kg extra	145	9%
Alleen met tenminste 6 cent/kg extra	309	18%
Nee, daartoe ben ik niet bereid	544	32%
Totaal	1.705	

Bijna een derde van de respondenten is bereid het pakket te leveren bij tenminste 3 cent/kg extra. Daarnaast is 32% hiertoe niet bereid.

3. Bent u er voorstander van dat er in Nederlandse zuivelfabrieken twee gescheiden stromen gangbare melk geproduceerd worden? (n=1.659)

	Aantal	Percentage
Ja	809	49%
Nee	652	39%
Weet niet	198	12%
Totaal	1.659	

De meningen zijn verdeeld, maar de meerderheid (49%) is voorstander van twee gescheiden stromen gangbare melk.

Bijlage 3 Aanvullende resultaten

Een aantal resultaten in onderstaande tabellen zijn gebaseerd op een laag aantal waarnemingen (n = <100). Deze resultaten mogen louten als indicatief worden beschouwd. De antwoorden lopen uiteen per zuivelverwerker of lid van belangenorganisatie. Daarbij zijn bij de zuivelverwerkers de meeste antwoorden afkomstig van melkveehouders die leveren aan Friesland Campina. Bij belangenorganisaties zijn de meeste antwoorden afkomstig van leden van LTO Nederland en Milieudefensie.

1. Bent u het eens met een minimummelkprijs voor melkveehouders op basis van ten minste de kritieke melkprijs (ca. 37 cent/kg; gemiddelde Rabobank/ABN), zodat extreem lage melkprizen niet meer voorkomen?

	A-ware (1% van totaal)		Arla (0% van totaal)		Biologisch zuivelmerk (1% van totaal)		CONO (4% van totaal)		De Graafstroom (2% van totaal)		Doc kaas (5% van totaal)		Friesland Campina (71% van totaal)		Vreugdenhill (5% van totaal)		Overig (12% van totaal)	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Ja, tenminste 30 cent/kg	2	1%	0	0%	0	0%	3	2%	3	2%	9	7%	98	73%	5	4%	14	10%
Ja, tenminste 35 cent/kg	3	1%	1	0%	3	1%	8	4%	3	1%	16	7%	160	72%	7	3%	20	9%
Ja, tenminste 36 cent/kg	2	6%	0	0%	0	0%	1	3%	1	3%	1	3%	28	78%	1	3%	2	6%
Ja, tenminste 37 cent/kg	2	1%	0	0%	5	3%	3	2%	2	1%	7	4%	124	71%	11	6%	20	11%
Ja, tenminste 38 cent/kg	0	0%	0	0%	0	0%	3	6%	1	2%	2	4%	28	54%	6	12%	12	23%
Ja, tenminste 39 cent/kg	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	6	75%	0	0%	2	25%
Ja, tenminste 40 cent/kg	3	2%	3	2%	2	1%	11	6%	4	2%	9	5%	117	66%	10	6%	19	11%
Ja, tenminste 41 cent/kg	0	0%	0	0%	0	0%	1	17%	0	0%	1	17%	4	67%	0	0%	0	0%
Ja, tenminste 42 cent/kg	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	12	75%	1	6%	3	19%
Ja, tenminste 43 cent/kg	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	3	100%	0	0%	0	0%
Ja, tenminste 44 cent/kg	0	0%	0	0%	0	0%	1	2%	2	4%	1	2%	38	68%	3	5%	11	20%
Nee	3	1%	0	0%	2	1%	13	4%	4	1%	17	5%	267	72%	13	4%	50	14%
Totaal	15		4		12		44		20		63		885		57		153	

1. Bent u het eens met een minimummelkprijs voor melkveehouders op basis van ten minste de kritieke melkprijs (ca. 37 cent/kg; gemiddelde Rabobank/ABN), zodat extreem lage melkprijzen niet meer voorkomen?

	LTO Nederland (51% van totaal)										DDB (3% van totaal)				NMV (9% van totaal)				Grondig (2% van totaal)				Biohuis/Bionext/ Natuurweide (2% van totaal)				Milieudefensie (21% van totaal)				Landschappen (4% van totaal)				Overig (7% van totaal)	
	Aantal		Percentage		Aantal		Percentage		Aantal		Percentage		Aantal		Percentage		Aantal		Percentage		Aantal		Percentage		Aantal		Percentage		Aantal		Percentage		Aantal		Percentage	
Ja, tenminste 30 cent/kg	76	55%	2	1%	10	7%	5	4%	0	0%	24	18%	7	5%	13	9%																				
Ja, tenminste 35 cent/kg	118	53%	9	4%	20	9%	6	3%	3	1%	52	23%	1	0%	15	7%																				
Ja, tenminste 36 cent/kg	18	50%	2	6%	2	6%	1	3%	0	0%	10	28%	1	3%	2	6%																				
Ja, tenminste 37 cent/kg	77	42%	8	4%	23	13%	6	3%	6	3%	47	26%	7	4%	8	4%																				
Ja, tenminste 38 cent/kg	21	40%	2	4%	9	17%	0	0%	0	0%	16	31%	2	4%	2	4%																				
Ja, tenminste 39 cent/kg	4	50%	0	0%	1	13%	0	0%	0	0%	1	13%	1	13%	1	13%																				
Ja, tenminste 40 cent/kg	80	44%	7	4%	30	16%	3	2%	4	2%	36	20%	8	4%	15	8%																				
Ja, tenminste 41 cent/kg	4	67%	0	0%	1	17%	0	0%	0	0%	1	17%	0	0%	0	0%																				
Ja, tenminste 42 cent/kg	5	31%	2	13%	3	19%	0	0%	0	0%	5	31%	0	0%	1	6%																				
Ja, tenminste 43 cent/kg	1	33%	1	33%	1	33%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%																				
Ja, tenminste 44 cent/kg	19	33%	4	7%	7	12%	3	5%	6	11%	10	18%	6	11%	2	4%																				
Nee	235	62%	4	1%	12	3%	7	2%	7	2%	63	17%	22	6%	30	8%																				
Totaal	658		41		119		31		26		265		55		89																					

2A. Zou u vanaf 2017 overstappen op grondgebonden melkveehouderij in de vorm van 2,25 gve/hectare voedergewassen incl. jongvee, als u een meerprijs krijgt?

	Aantal		Percentage		Aantal		Percentage		Aantal		Percentage		Aantal		Percentage		Aantal		Percentage		Aantal		Percentage		Aantal		Percentage		Aantal		Percentage																														
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage																															
Ja	6	2%	1	0%	2	1%	17	5%	8	2%	20	5%	252	68%	23	6%	42	11%																																											
Nee	6	2%	3	1%	1	0%	9	2%	7	2%	22	6%	275	72%	16	4%	43	11%																																											
Ik heb al 2,25 GVE/ha of minder																																																													

2A. Zou u vanaf 2017 overstappen op grondgebonden melkveehouderij in de vorm van 2,25 gve/hectare voedergewassen incl. jongvee, als u een meerprijs krijgt?

	LTO Nederland (51% van totaal)				DDB (3% van totaal)				NMV (9% van totaal)				Grondig (2% van totaal)				Biohuis/Bionext/ Natuurweide (2% van totaal)				Milieudefensie (21% van totaal)				Overig (7% van totaal)				
	Aantal		Percentage		Aantal		Percentage		Aantal		Percentage		Aantal		Percentage		Aantal		Percentage		Aantal		Percentage		Aantal		Percentage		
	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	
Ja	172	46%	15	4%	50	13%	5	1%	1	0%	87	23%	21	6%	26	7%													
Nee	235	61%	16	4%	28	7%	3	1%	1	0%	69	18%	22	6%	12	3%													
Ik heb al 2,25 GVE/ha of minder																													
Totaal	658		41		119		31		26		265		54		89														

2A > JA. Als u wilt overstappen, zo ja voor welke meerprijs?

	Aantal		Percentage		Aantal		Percentage		Aantal		Percentage		Aantal		Percentage		Aantal		Percentage		Aantal		Percentage		Aantal		Percentage	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Vanaf 0 cent/kg extra	0	0%	0	0%	1	5%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	15	71%	1	5%	3	14%						
Vanaf 0,5 cent/kg extra	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	6	100%	0	0%	0	0%						
Vanaf 1 cent/kg extra	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	4	11%	27	77%	2	6%	2	6%	2	6%	2	6%						
Vanaf 2 cent/kg extra	3	2%	0	0%	0	0%	11	9%	2	2%	3	2%	79	65%	5	4%	18	15%										
Vanaf 3 cent/kg extra	3	2%	1	1%	1	1%	5	3%	6	3%	13	7%	126	67%	15	8%	19	10%										

2A > JA. Als u wilt overstappen, zo ja voor welke meerprijs?

	Aantal		Percentage		Aantal		Percentage		Aantal		Percentage		Aantal		Percentage		Aantal		Percentage		Aantal		Percentage		Aantal		Percentage	
Vanaf 0 cent/kg extra	9	43%	0	0%	0	0%	2	10%	0	0%	0	0%	7	33%	2	10%	1	5%										
Vanaf 0,5 cent/kg extra	3	50%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	3	50%	0	0%	0	0%										
Vanaf 1 cent/kg extra	17	49%	3	9%	3	9%	1	3%	0	0%	0	0%	7	20%	2	6%	2	6%										
Vanaf 2 cent/kg extra	61	50%	5	4%	16	13%	0	0%	0	0%	0	0%	29	24%	2	2%	9	7%										
Vanaf 3 cent/kg extra	82	42%	7	4%	31	16%	2	1%	1	1%	1	1%	41	21%	16	8%	14	7%										
Totaal	172		15		50		5		1		1		87		22		26											

2B. Overstappen op 120 dagen/jaar 6 u/dag, t.o.v. de huidige weidepremie

	A-ware (1% van totaal)		Arla (0% van totaal)		Biologisch zuivelmerk (1% van totaal)		CONO (4% van totaal)		De Graafstroom (2% van totaal)		Doc kaas (5% van totaal)		Friesland Campina (71% van totaal)		Vreugdenhill (5% van totaal)		Overig (12% van totaal)	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Ja	2	1%	1	1%	0	0%	5	4%	8	6%	5	4%	88	63%	11	8%	20	14%
Nee	7	2%	3	1%	1	0%	2	1%	5	2%	21	7%	214	75%	7	2%	27	9%
Ik pas dit al toe	6	1%	0	0%	11	1%	37	4%	7	1%	37	4%	583	71%	39	5%	106	13%
Totaal	15		4		12		44		20		63		885		57		153	

2B. Overstappen op 120 dagen/jaar 6 u/dag, t.o.v. de huidige weidepremie

	LTO Nederland (51% van totaal)		DDB (3% van totaal)		NMV (9% van totaal)		Grondig (2% van totaal)		Biohuis/Bionext/ Natuurweide (2% van totaal)		Milieudefensie (21% van totaal)		Natuurmonumenten, Vogelbescherming of een van de provinciale Landschappen (4% van totaal)		Overig (7% van totaal)	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Ja	68	48%	5	4%	17	12%	2	1%	0	0%	37	26%	7	5%	5	4%
Nee	159	55%	11	4%	24	8%	2	1%	1	0%	60	21%	16	6%	14	5%
Ik pas dit al toe	431	50%	25	3%	78	9%	27	3%	25	3%	168	20%	32	4%	70	8%
Totaal	658		41		119		31		26		265		55		89	

2B > JA. Als u wilt overstappen op weidegang, voor welke meerprijs?

	A-ware (1% van totaal)		Arla (1% van totaal)		CONO (4% van totaal)		De Graafstroom (2% van totaal)		Doc kaas (5% van totaal)		Friesland Campina (71% van totaal)		Vreugdenhill (5% van totaal)		Overig (12% van totaal)	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Vanaf 0 cent/kg extra	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	2	67%	0	0%	1	33%
Vanaf 0,5 cent/kg extra	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1	33%	0	0%	2	67%
Vanaf 1 cent/kg extra	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	5	100%	0	0%	0	0%
Vanaf 1,5 cent/kg extra	0	0%	0	0%	0	0%	1	8%	1	8%	8	62%	1	8%	2	15%
Vanaf 2 cent/kg extra	2	2%	1	1%	5	4%	7	6%	4	3%	72	62%	10	9%	15	13%
Totaal	2		1		5		8		5		88		11		20	

2B > JA. Als u wilt overstappen op weidegang, voor welke meerprijs?

	LTO Nederland (48% van totaal)		DDB (4% van totaal)		NMV (12% van totaal)		Grondig (1% van totaal)		Biohuis/Bionext/ Natuurweide (0% van totaal)		Milieudefensie (26% van totaal)		Natuurmonumenten, Vogelbescherming of een van de provinciale Landschappen (5% van totaal)		Overig (4% van totaal)	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Vanaf 0 cent/kg extra	2	67%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1	33%	0	0%	0	0%
Vanaf 0,5 cent/kg extra	2	67%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1	33%
Vanaf 1 cent/kg extra	2	40%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	2	40%	1	20%	0	0%
Vanaf 1,5 cent/kg extra	9	64%	0	0%	2	14%	0	0%	0	0%	2	14%	0	0%	1	7%
Vanaf 2 cent/kg extra	53	46%	5	4%	15	13%	2	2%	0	0%	32	28%	6	5%	3	3%
Totaal	68		5		17		2		0		37		7		5	

2C. Zou u vanaf 2017 overstappen op de volgende situatie voor een meerprijs? U vraagt uw veevoerleverancier alleen nog om krachtvoer waarin Europese soja zit met duurzaam keurmerk.

	A-ware (1% van totaal)		Arla (0% van totaal)		Biologisch zuivelmerk (1% van totaal)		CONO (4% van totaal)		De Graafstroom (2% van totaal)		Doc kaas (5% van totaal)		Friesland Campina (71% van totaal)		Vreugdenhill (5% van totaal)		Overig (12% van totaal)	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Ja	6	1%	1	0%	0	0%	18	4%	9	2%	27	5%	362	71%	28	5%	61	12%
Nee	6	1%	3	1%	2	0%	11	2%	8	2%	27	6%	350	72%	24	5%	53	11%
Niet van toepassing, want ik gebruik geen soja	3	2%	0	0%	4	3%	10	6%	1	1%	8	5%	105	66%	4	3%	25	16%
Ik pas dit al toe	0	0%	0	0%	6	6%	5	5%	2	2%	1	1%	68	70%	1	1%	14	14%
Totaal	15		4		12		44		20		63		885		57		153	

2C. Zou u vanaf 2017 overstappen op de volgende situatie voor een meerprijs? U vraagt uw veevoerleverancier alleen nog om krachtvoer waarin Europese soja zit met duurzaam keurmerk.

	LTO Nederland (51% van totaal)		DDB (3% van totaal)		NMV (9% van totaal)		Grondig (2% van totaal)		Biohuis/Bionext/ Natuurweide (2% van totaal)		Milieudefensie (21% van totaal)		Natuurmonumenten, Vogelbescherming of een van de provinciale Landschappen (4% van totaal)		Overig (7% van totaal)	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Ja	274	52%	27	5%	53	10%	9	2%	1	0%	107	20%	18	3%	35	7%
Nee	271	56%	9	2%	42	9%	12	2%	2	0%	103	21%	26	5%	23	5%
Niet van toepassing, want ik gebruik geen soja	69	42%	4	2%	15	9%	5	3%	9	5%	38	23%	9	5%	17	10%
Ik pas dit al toe	44	42%	1	1%	9	8%	5	5%	14	13%	17	16%	2	2%	14	13%
Totaal	658		41		119		31		26		265		55		89	

2C > JA. Als u dit type veevoer wilt, voor welke meerprijs?

	A-ware (1% van totaal)		Arla (0% van totaal)		CONO (4% van totaal)		De Graafstroom (2% van totaal)		Doc kaas (5% van totaal)		Friesland Campina (71% van totaal)		Vreugdenhill (5% van totaal)		Overig (12% van totaal)	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Vanaf 0,5 cent/kg extra	3	2%	0	0%	5	3%	3	2%	6	3%	139	75%	12	6%	18	10%
Vanaf 1 cent/kg extra	3	1%	0	0%	11	5%	2	1%	15	7%	150	68%	9	4%	30	14%
Vanaf 1,5 cent/kg extra	0	0%	1	1%	2	2%	4	4%	6	6%	73	69%	7	7%	13	12%
Totaal	6		1		18		9		27		362		28		61	

2C > JA. Als u dit type veevoer wilt, voor welke meerprijs?

	LTO Nederland (52% van totaal)		DDB (5% van totaal)		NMV (10% van totaal)		Grondig (2% van totaal)		Biohuis/Bionext/ Natuurweide (0% van totaal)		Milieudefensie (20% van totaal)		Natuurmonumenten, Vogelbescherming of een van de provinciale Landschappen (3% van totaal)		Overig (7% van totaal)	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Vanaf 0,5 cent/kg extra	109	57%	5	3%	16	8%	3	2%	0	0%	41	22%	4	2%	12	6%
Vanaf 1 cent/kg extra	116	51%	9	4%	27	12%	5	2%	0	0%	46	20%	7	3%	17	7%
Vanaf 1,5 cent/kg extra	49	46%	13	12%	10	9%	1	1%	1	1%	20	19%	7	7%	6	6%
Totaal	274		27		53		9		1		107		18		35	

2D. Zou u vanaf 2017 bereid zijn om minimaal 10% van uw areaal voedergewassen te gebruiken als kruidenrijk grasland, met latere maaidatum voor weidevogels als u daar een meerprijs voor krijgt?

	A-ware (1% van totaal)		Arla (0% van totaal)		Biologisch zuivelmerk (1% van totaal)		CONO (4% van totaal)		De Graafstroom (2% van totaal)		Doc kaas (5% van totaal)		Friesland Campina (71% van totaal)		Vreugdenhill (5% van totaal)		Overig (12% van totaal)	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Ja	6	2%	0	0%	2	1%	16	4%	5	1%	19	5%	284	74%	17	4%	36	9%
Nee	5	1%	4	1%	2	0%	17	3%	14	2%	31	5%	418	71%	23	4%	72	12%
Ik pas dit al toe	4	1%	0	0%	8	3%	11	4%	1	0%	13	5%	183	65%	17	6%	45	16%
Totaal	15		4		12		44		20		63		885		57		153	

2D. Zou u vanaf 2017 bereid zijn om minimaal 10% van uw areaal voedergewassen te gebruiken als kruidenrijk grasland, met latere maaidatum voor weidevogels als u daar een meerprijs voor krijgt?

	LTO Nederland (51% van totaal)		DDB (3% van totaal)		NMV (9% van totaal)		Grondig (2% van totaal)		Biohuis/Bionext/ Natuurweide (2% van totaal)		Milieudefensie (21% van totaal)		Natuurmonumenten, Vogelbescherming of een van de provinciale Landschappen (4% van totaal)		Overig (7% van totaal)	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Ja	198	50%	14	4%	38	10%	8	2%	4	1%	90	23%	11	3%	32	8%
Nee	310	52%	20	3%	59	10%	11	2%	5	1%	130	22%	33	6%	29	5%
Ik pas dit al toe	150	51%	7	2%	22	8%	12	4%	17	6%	45	15%	11	4%	28	10%
Totaal	658		41		119		31		26		265		55		89	

2D > JA. U heeft bij de vorige vraag aangegeven dat u wel wilt overstappen. Voor welke meerprijs wilt u overstappen?

	A-ware (2% van totaal)		Arla (1% van totaal)		CONO (4% van totaal)		De Graafstroom (1% van totaal)		Doc kaas (5% van totaal)		Friesland Campina (74% van totaal)		Vreugdenhill (4% van totaal)		Overig (9% van totaal)	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Vanaf 0,5 cent/kg extra	0	0%	0	0%	1	3%	1	3%	1	3%	27	79%	3	9%	1	3%
Vanaf 1 cent/kg extra	4	3%	1	1%	6	4%	0	0%	7	5%	101	72%	7	5%	15	11%
Vanaf 1,5 cent/kg extra	2	1%	1	0%	9	4%	4	2%	11	5%	156	74%	7	3%	20	10%
Totaal	6		2		16		5		19		284		17		36	

2D > JA. U heeft bij de vorige vraag aangegeven dat u wel wilt overstappen. Voor welke meerprijs wilt u overstappen?

	LTO Nederland (50% van totaal)		DDB (4% van totaal)		NMV (10% van totaal)		Grondig (2% van totaal)		Biohuis/Bionext/ Natuurweide (1% van totaal)		Milieudefensie (23% van totaal)		Natuurmonumenten, Vogelbescherming of een van de provinciale Landschappen (3% van totaal)		Overig (8% van totaal)	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Vanaf 0,5 cent/kg extra	14	41%	1	3%	5	15%	0	0%	0	0%	12	35%	2	6%	0	0%
Vanaf 1 cent/kg extra	76	53%	7	5%	10	7%	4	3%	3	2%	29	20%	3	2%	11	8%
Vanaf 1,5 cent/kg extra	108	50%	6	3%	23	11%	4	2%	1	0%	49	22%	6	3%	21	10%
Totaal	198		14		38		8		4		90		11		32	

2E. Bent u bereid het voorgaande pakket aan duurzaamheidsmaatregelen te leveren indien u hiervoor een
meerprijs krijgt en uw product als duurzame weidemelk/kaas in supermarkten verkocht wordt?

	A-ware (1% van totaal)		Arla (0% van totaal)		Biologisch zuivelmerk (1% van totaal)		CONO (4% van totaal)		De Graafstroom (2% van totaal)		Doc kaas (5% van totaal)		Friesland Campina (71% van totaal)		Vreugdenhill (5% van totaal)		Overig (12% van totaal)	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Ja, vanaf 2 cent/kg extra	2	1%	0	0%	2	1%	4	3%	2	1%	7	5%	108	80%	2	1%	8	6%
Ja, vanaf 3 cent/kg extra	2	1%	0	0%	3	2%	6	4%	1	1%	12	9%	92	67%	6	4%	15	11%
Ja, vanaf 4 cent/kg extra	3	2%	1	1%	0	0%	7	5%	1	1%	3	2%	103	68%	9	6%	24	16%
Ja, vanaf 5 cent/kg extra	5	2%	0	0%	1	0%	9	4%	2	1%	9	4%	169	72%	11	5%	30	13%
Ja, vanaf 6 cent/kg extra	0	0%	1	0%	4	1%	7	3%	6	2%	15	6%	178	67%	16	6%	40	15%
Nee, daartoe ben ik niet bereid	3	1%	2	1%	2	1%	11	3%	8	2%	17	5%	235	72%	13	4%	36	11%
Totaal	15		4		12		44		20		63		885		57		153	

2E. Bent u bereid het voorgaande pakket aan duurzaamheidsmaatregelen te leveren indien u hiervoor een
meerprijs krijgt en uw product als duurzame weidemelk/kaas in supermarkten verkocht wordt?

	LTO Nederland (51% van totaal)		DDB (3% van totaal)		NMV (9% van totaal)		Grondig (2% van totaal)		Biohuis/Bionext/ Natuurweide (2% van totaal)		Milieudefensie (21% van totaal)		Natuurmonumenten, Vogelbescherming of een van de provinciale Landschappen (4% van totaal)		Overig (7% van totaal)	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Ja, vanaf 2 cent/kg extra	75	56%	2	1%	7	5%	2	1%	3	2%	34	25%	2	1%	10	7%
Ja, vanaf 3 cent/kg extra	71	50%	5	4%	13	9%	6	4%	3	2%	25	18%	2	1%	16	11%
Ja, vanaf 4 cent/kg extra	84	54%	7	4%	20	13%	3	2%	3	2%	26	17%	5	3%	9	6%
Ja, vanaf 5 cent/kg extra	116	48%	7	3%	23	9%	7	3%	5	2%	63	26%	5	2%	18	7%
Ja, vanaf 6 cent/kg extra	125	46%	14	5%	28	10%	8	3%	9	3%	55	20%	15	5%	19	7%
Nee, daartoe ben ik niet bereid	187	56%	6	2%	28	8%	5	1%	3	1%	62	19%	26	8%	17	5%
Totaal	658		41		119		31		26		265		55		89	

2F. Bent u bereid het voorgaande pakket aan duurzaamheidsmaatregelen te leveren, indien u hiervoor een garantieprijs
krijgt, gebaseerd op:

	A-ware (1% van totaal)		Arla (0% van totaal)		Biologisch zuivelmerk (1% van totaal)		CONO (4% van totaal)		De Graafstroom (2% van totaal)		Doc kaas (5% van totaal)		Friesland Campina (71% van totaal)		Vreugdenhill (5% van totaal)		Overig (12% van totaal)	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
De gemiddelde kritieke melk- melkprijs van Rabo/ABN (ca. 35-37 cent/kg)	0	0%	0	0%	1	1%	5	4%	1	1%	11	9%	92	75%	4	3%	9	7%
De gemiddelde kritieke melk- prijs plus tenminste 2 cent/kg	4	3%	0	0%	1	1%	4	3%	2	1%	5	3%	98	69%	7	5%	22	15%
De gemiddelde kritieke melk- prijs plus tenminste 3 cent/kg	4	2%	0	0%	3	2%	8	5%	2	1%	9	5%	121	70%	8	5%	19	11%
De gemiddelde kritieke melk- prijs plus tenminste 4 cent/kg	4	1%	1	0%	5	1%	13	3%	8	2%	18	4%	287	71%	22	5%	49	12%
Nee, daartoe ben ik niet bereid	3	1%	3	1%	2	0%	14	3%	7	2%	20	5%	287	71%	16	4%	54	13%
Totaal	15		4		12		44		20		63		885		57		153	

2F. Bent u bereid het voorgaande pakket aan duurzaamheidsmaatregelen te leveren, indien u hiervoor een garantieprijs
krijgt, gebaseerd op:

	LTO Nederland (51% van totaal)		DDB (3% van totaal)		NMV (9% van totaal)		Grondig (2% van totaal)		Biohuis/Bionext/ Natuurweide (2% van totaal)		Milieudefensie (21% van totaal)		Natuurmonumenten, Vogelbescherming of een van de provinciale Landschappen (4% van totaal)		Overig (7% van totaal)	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
De gemiddelde kritieke melk- melkprijs van Rabo/ABN (ca. 35-37 cent/kg)	69	55%	8	6%	6	5%	3	2%	1	1%	28	22%	3	2%	8	6%
De gemiddelde kritieke melk- prijs plus tenminste 2 cent/kg	84	58%	1	1%	11	8%	3	2%	3	2%	30	21%	1	1%	13	9%
De gemiddelde kritieke melk- prijs plus tenminste 3 cent/kg	94	52%	6	3%	19	10%	7	4%	2	1%	37	20%	5	3%	12	7%
De gemiddelde kritieke melk- prijs plus tenminste 4 cent/kg	186	45%	14	3%	49	12%	13	3%	14	3%	92	22%	19	5%	29	7%
Nee, daartoe ben ik niet bereid	225	54%	12	3%	34	8%	5	1%	6	1%	78	19%	27	7%	27	7%
Totaal	658		41		119		31		26		265		55		89	

2G. Bent u bereid het voorgaande pakket aan duurzaamheidsmaatregelen te leveren, indien u hiervoor een garantieprijs krijgt gebaseerd op de kostprijs die DDB elk kwartaal berekent en de laatste jaren ongeveer 44 cent/kg bedraagt?

	A-ware (1% van totaal)			Arla (0% van totaal)			Biologisch zuivelmerk (1% van totaal)			CONO (4% van totaal)			De Graafstroom (2% van totaal)			Doc kaas (5% van totaal)			Friesland Campina (71% van totaal)			Vreugdenhill (5% van totaal)			Overig (12% van totaal)		
	Aantal	Percentage		Aantal	Percentage		Aantal	Percentage		Aantal	Percentage		Aantal	Percentage		Aantal	Percentage		Aantal	Percentage		Aantal	Percentage		Aantal	Percentage	
Alleen met tenminste 3 cent/kg extra	5	1%		0	0%		8	2%		15	4%		4	1%		23	6%		278	69%		22	5%		48	12%	
Alleen met tenminste 4 cent/kg extra	4	3%		1	1%		0	0%		4	3%		4	3%		7	5%		92	67%		7	5%		18	13%	
Alleen met tenminste 5 cent/kg extra	1	1%		1	1%		1	1%		4	4%		1	1%		5	5%		76	73%		7	7%		8	8%	
Alleen met tenminste 6 cent/kg extra	2	1%		0	0%		1	0%		8	4%		5	2%		12	6%		138	67%		10	5%		29	14%	
Nee, daartoe ben ik niet bereid	3	1%		2	0%		2	0%		13	3%		6	1%		16	4%		301	75%		11	3%		50	12%	
Totaal	15			4			12			44			20			63			885			57			153		

2F. Bent u bereid het voorgaande pakket aan duurzaamheidsmaatregelen te leveren, indien u hiervoor een garantieprijs krijgt, gebaseerd op:

	LTO Nederland (51% van totaal)			DDB (3% van totaal)			NMV (9% van totaal)			Grondig (2% van totaal)			Biohuis/Bionext/ Natuurweide (2% van totaal)			Milieudefensie (21% van totaal)			Landschappen (4% van totaal)			Overig (7% van totaal)		
	Aantal	Percentage		Aantal	Percentage		Aantal	Percentage		Aantal	Percentage		Aantal	Percentage		Aantal	Percentage		Aantal	Percentage		Aantal	Percentage	
Alleen met tenminste 3 cent/kg extra	204	49%		18	4%		44	11%		15	4%		8	2%		73	18%		10	2%		43	10%	
Alleen met tenminste 4 cent/kg extra	75	53%		8	6%		14	10%		1	1%		4	3%		28	20%		7	5%		5	4%	
Alleen met tenminste 5 cent/kg extra	38	36%		5	5%		10	10%		3	3%		4	4%		35	33%		3	3%		7	7%	
Alleen met tenminste 6 cent/kg extra	93	44%		4	2%		27	13%		6	3%		5	2%		55	26%		11	5%		9	4%	
Nee, daartoe ben ik niet bereid	248	60%		6	1%		24	6%		6	1%		5	1%		74	18%		24	6%		25	6%	
Totaal	658			41			119			31			26			265			55			89		

3. Bent u er voorstander van dat er in Nederlandse zuivelfabrieken twee gescheiden stromen gangbare melk geproduceerd worden?

	A-ware (1% van totaal)			Arla (0% van totaal)			Biologisch zuivelmerk (1% van totaal)			CONO (4% van totaal)			De Graafstroom (2% van totaal)			Doc kaas (5% van totaal)			Friesland Campina (71% van totaal)			Vreugdenhill (5% van totaal)			Overig (12% van totaal)		
	Aantal	Percentage		Aantal	Percentage		Aantal	Percentage		Aantal	Percentage		Aantal	Percentage		Aantal	Percentage		Aantal	Percentage		Aantal	Percentage		Aantal	Percentage	
Ja	7	1%		0	0%		9	1%		25	4%		11	2%		34	5%		430	68%		34	5%		87	14%	
Nee	5	1%		2	0%		2	0%		15	3%		9	2%		25	5%		341	73%		16	3%		52	11%	
Weet niet	3	2%		2	1%		1	1%		4	3%		0	0%		4	3%		114	77%		7	5%		14	9%	
Totaal	15			4			12			44			20			63			885			57			153		

3. Bent u er voorstander van dat er in Nederlandse zuivelfabrieken twee gescheiden stromen gangbare melk geproduceerd worden?

	LTO Nederland (51% van totaal)			DDB (3% van totaal)			NMV (9% van totaal)			Grondig (2% van totaal)			Biohuis/Bionext/ Natuurweide (2% van totaal)			Milieudefensie (21% van totaal)			Landschappen (4% van totaal)			Overig (7% van totaal)		
	Aantal	Percentage		Aantal	Percentage		Aantal	Percentage		Aantal	Percentage		Aantal	Percentage		Aantal	Percentage		Aantal	Percentage		Aantal	Percentage	
Ja	309	47%		19	3%		77	12%		22	3%		17	3%		141	21%		19	3%		54	8%	
Nee	269	57%		14	3%		31	7%		5	1%		4	1%		96	20%		27	6%		28	6%	
Weet niet	80	53%		8	5%		11	7%		4	3%		5	3%		28	18%		9	6%		7	5%	
Totaal	658			41			119			31			26			265			55			89		

Bijlage 4

Manifest minimumprijs melk

Embargo donderdag 26 januari 2017, 07:00 uur

Overwegingen

Overwegende dat sinds het loslaten van het melkquotum prijsschommelingen een grotere rol zijn gaan spelen in de melkveehouderij met lange periodes waarin melkveehouders melkprijzen ontvangen die ver onder de kostprijs liggen, is er een groeiende wens in de melkveesector en bij maatschappelijke organisaties voor een meer stabiele melkprijs. Hierbij krijgen melkveehouders financieel de ruimte om te investeren in maatschappelijk gewenste zaken als weidegang, grondgebondenheid, duurzaam veevoer, broeikasgasreductie en weidevogelbeheer. Duurzaamheid is aandacht voor people, planet en profit. Dat laatste aspect is in 2016 van de agenda verdwenen toen maandenlang melkprijzen van circa 25 cent per liter melk werden uitbetaald, terwijl de kritieke melkprijs om lopende bedrijfsrekeningen te betalen op minstens 35 cent per liter melk ligt en de kostprijs van melk (vergoeding arbeid, opbouw pensioen etc.) daar nog weer boven ligt. Veel melkveehouders kwamen in financiële problemen of besloten te stoppen.

Uit een representatieve enquête van Prosu in november 2016 onder 2.193 melkveehouders (waarvan 35% lid was van NMV, DDB, GRONDig en/of Milieudefensie en 51% van LTO) is gebleken dat 2/3 van de melkveehouders voorstander is van een minimumprijs voor melk tussen de 37 en 44 cent per kg melk, mits daarbovenop een meerprijs van 4 cent/kg, resp. 6 cent/kg melk betaald wordt voor vier extra duurzaamheidsprestaties: weidegang, grondgebondenheid 2,25 grootvee-eenheden

per hectare voedergewassen incl. jongvee, weidevogelbeheer (10% kruidenrijk grasland met latere maaidatum) en non-gmo duurzaam Europees gecertificeerd krachtvoer. Gekoppeld aan de duurzaamheidsprestaties gaat het dus om een minimumprijs van 41-50 cent/kg melk waar 67 resp. 68% van de melkveehouders voorstander van is.

Samenwerking minimumprijs

Ondertekenaars, die samen meer dan 6.000 melkveehouders vertegenwoordigen die lid of donateur zijn, besluiten in 2017 samen te werken om een minimumprijs ingevoerd te krijgen voor melkveehouders op basis van bovenstaande enquête resultaten, de voorkeuren van de meerderheid van melkveehouders. Het eerste doel is dat supermarkten in Nederland voor hun zuivelproducten afkomstig uit Nederland een minimumprijs garanderen die de zuivelfabriek aan de melkveehouders uitbetaalt, met daarbij een meerprijs voor duurzaamheidsprestaties van 4 cent/kg melk boven de minimumprijs of boven variabele marktprijzen mits boven de minimumprijs. Tevens wordt onderzocht of de overheid een rol kan spelen bij het invoeren of stimuleren van een minimumprijs voor melk, mede in het licht van duurzaamheids-afspraken en de aangepaste mededingingswetgeving. In de bijlage geven ondertekenaars aan welke activiteiten zij in 2017 ondernemen die bijdragen aan de samenwerking rond een minimumprijs voor melk.

Ondertekenaars

Milieudefensie

Campagneleider duurzaam voedsel
Bart van Opzeeland

Dutch Dairymen Board

Bestuurslid

Netwerk GRONDig

Bestuurslid

Weesp, 26 januari 2017

Bijlage 1: Activiteiten 2017

Milieudefensie

Milieudefensie start vanaf maart een grote consumentencampagne voor 'eerlijke melk', gericht op supermarkten. Hierbij wordt gevraagd aan supermarkten of alleen zuivel in de schappen plaatsen, waarvoor melkveehouders een 'eerlijke, kostendeekkende prijs' krijgen, ook voor extra duurzaamheidsprestaties waar nu nog geen meerprijs voor wordt betaald (zoals voor duurzame gmo-vrije soja uit Europa, voor grondgebondenheid en voor extra weidevogel beheersmaatregelen). Juist nu de melkveehouderij het zwaar heeft door onder meer de overproductie (lage prijzen) en mestproblematiek, en de sector op een tweesprong staat t.a.v. intensivering en schaalvergroting met permanent opstellen versus grondgebondenheid en weidegang, is deze consumentenactie voor een minimumprijs voor duurzame melk van essentieel belang voor de toekomst van de sector, de maatschappelijke acceptatie daarvan, voor weidegang van koeien en voor weidevogels, en voor overige milieudoelstellingen zoals broeikasgassen, ammoniak, fijn stof, stikstof en fosfaat. Milieudefensie zal voorjaar 2017 (stakeholder)bijeenkomsten organiseren om bij supermarkten en in de zuivelketen draagvlak te vergroten voor een minimumprijs voor melk op basis van hogere duurzaamheidsprestaties.

Dutch Dairymen Board

DDB voert al langer een lobby voor de acceptatie in Nederland en in de EU voor een minimumprijs van melk van ca. 44 cent/kg melk, gebaseerd op een kostprijsonderzoek dat periodiek wordt gepubliceerd op de website, gebaseerd op Europese kengetallen. <http://www.ddb.nu/nieuws/ddb-publicaties/wat-kost-de-melk/>

DDB gaat hiermee in 2017 door en zal de dialoog zoeken met andere organisaties om de ideeën achter deze publicatie te delen en te toetsen met ideeën van anderen over een minimumprijs.

Nederlandse Melkveehouders Vakbond

De NMV voert al langer een lobby voor de acceptatie in Nederland van een minimumprijs van melk boven de 40 cent/kg melk, mede gebaseerd op onderzoek van DDB dat periodiek wordt gepubliceerd op de website van DDB. NMV gaat hiermee in 2017 door en zal de dialoog zoeken met andere organisaties om de ideeën achter de minimumprijs en deze DDB publicatie te delen en te toetsen met ideeën van anderen over een minimumprijs.

Netwerk GRONDig

Netwerk GRONDig, de belangenorganisatie voor grondgebonden melkveehouders komt op voor een eerlijke melkprijs voor grondgebonden melkveehouders, bij voorkeur door gescheiden melkstromen in zuivelfabrieken met een meerprijs voor grondgebonden melkveehouders en daarbij horende duurzaamheidsprestaties zoals koeien in de wei. Zij zoekt hiervoor samenwerking en dialoog met andere organisaties.

Bijlage 2: De noodzaak voor een minimumprijs op melk - enquête onder 2.193 melkveehouders

Bijlage 3: CLM rapport Meerkosten duurzaamheid melkveehouderij

Colofon

© Milieudedefensie, 26 januari 2017
Redactie: Jeroom Remmers, Milieudedefensie
Eindredactie: Mike van Ham

Milieudefensie - Friends of the Earth Netherlands

Postbus 19199, 1000 GD Amsterdam
T 020 6262620
www.milieudefensie.nl